

А. А. Куцевол

голова громадської організації
«Центр перспективних ініціатив та досліджень»

КООРДИНАЦІЯ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

У статті проаналізовано механізм координації виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Представлено варіанти його удосконалення з метою своєчасного виконання Угоди про асоціацію, а також уникнення конфлікту інтересів між різними гілками влади.

Ключові слова: європейська інтеграція, угода про асоціацію, євроінтеграційна політика, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Україна та ЄС підписали Угоду про асоціацію у 2014 році і попри частковість її застосування до 1 вересня 2017 року, коли Угода набула повної чинності, швидкість та своєчасність виконання Угоди про асоціацію є достатньо низькими, що підтверджується звітами Української Сторони Платформи Громадянського Суспільства Україна – ЄС, звітами незалежних аналітичних центрів як в Україні, так і в державах-членах ЄС. На сьогодні ефективність виконання Угоди про асоціацію відзначена в Урядовому звіті про виконання Угоди про асоціацію за 2017 рік [2] і показник виконання Угоди знаходиться на рівні 41 % у звітному році, що може дати розуміння про неможливість виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію до 2024 року, коли сплинуть перші 10 років. У цьому зв'язку постає питання ефективності загальнодержавного механізму виконання Угоди про асоціацію, але у першу чергу урядового з огляду на те, що відповідно до інституційних положень Угоди про асоціацію ключовим партнером у виконанні Угоди про асоціацію є Уряд України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед джерел інформації в обраному напрямі дослідження використані роботи [1, 13-14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальним на сьогодні питанням, які досліджується, є питання доцільності створення окремого центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування державної політики у сфері європейської інтеграції.

Метою статті є розгляд механізму координації виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, визначення варіантів його удосконалення, з метою якнайшвидшого виконання Угоди

про асоціацію та уникнення створення конфліктів інтересів між різними гілками влади.

Виклад основного матеріалу. Історія підготовки та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС розпочалася у березні 2007 року, коли Україна та ЄС розпочали переговори щодо укладення нової посиленої Угоди на заміну Угоді про партнерств та співробітництво між Україною та ЄС [16]. Протягом 2007-2012 років відбувся 21 раунд переговорів щодо нової посиленої Угоди та 18 раундів переговорів щодо розділу Угоди про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

19 грудня 2011 року під час Саміту Україна – ЄС офіційно оголошено про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [15]. Угода стала наймасштабнішою у порівнянні з аналогічними угодами, що раніше були укладені ЄС із іншими країнами Центральної та Східної Європи. Парафування Угоди про асоціацію на рівні глав переговорних делегацій відбулося 30 березня 2012 року, а розділ щодо створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі був парафований 19 липня 2012 року. Рішення рекомендувати Раді ЄС підписати Угоду і дозволити її тимчасове застосування до ратифікації всіма державами-членами ЄС Колегія Європейської Комісії ухвалила 15 травня 2013 року.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відбулося у два етапи. Політичну частину Угоди про асоціацію було підписано 21 березня 2014 року під час позачергового Саміту Україна – ЄС Прем'єр-міністром України А.Яценюком, хоча це було нелогічно і цю частину мав би підписувати Президент України. Водночас, це було сумнівно, оскільки в Україні був тимчасово виконуючий обов'язки Президента України, тоб-

то питання підписання усієї Угоди про асоціацію переносилося до офіційного обрання нового Президента України. Разом з тим, у межах політичної частини Угоди про асоціацію були підписані Преамбула, Стаття 1, Розділи I "Загальні принципи", II "Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики" і VII "Інституційні, загальні та прикінцеві положення". Під час підписання Українська Сторона заявила, що зобов'язання України, які випливають зі статті 8 Угоди про асоціацію стосовно ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року будуть виконані після внесення відповідних змін до Конституції України.

27 червня 2014 року під час засідання Ради ЄС новообраний Президент України П.Порошенко та керівництво ЄС і глави держав та урядів держав-членів ЄС підписали економічну частину Угоди про асоціацію, зокрема Розділи III "Юстиція, свобода та безпека", IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею", V "Економічне та галузеве співробітництво" та VI "Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством".

16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію. Українська Сторона передала до депозитарію ратифікаційні грамоти і завершила таким чином усі внутрішньодержавні процедури.

Відповідно до статті 486 Угоди про асоціацію з 1 листопада 2014 року здійснювалося її тимчасове застосування до моменту набрання нею чинності. Проте, застосування не стосувалося створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі через побоювання і протест Російської Федерації, що така Угода про асоціацію порушує відносини з РФ. У цьому зв'язку протягом 2014 та 2015 років тривали тристоронні консультації між Україною, ЄС та РФ щодо поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі під час яких РФ не змогла довести будь-які порушення і застосування положень Угоди про асоціацію щодо поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі розпочалося з 1 січня 2016 року.

Ратифікація Угоди про асоціацію також тривала достатньо довго з огляду на політичні процеси в середині ЄС та небажання РФ, зокрема ратифікацію Угоди про асоціацію відклало Королівство Нідерланди до виборів 2017 року і пов-

торного розгляду цього питання у Парламенті. Лише у червні 2017 року Королівство Нідерланди передало до депозитарію ЄС ратифікаційні документи і за рішенням України та ЄС повне застосування і набуття чинності Угоди про асоціацію відбулося 1 вересня 2017 року.

Процес укладення і ратифікації Угоди про асоціацію за 3 роки вимагав активних зусиль як Президента України, Прем'єр-міністра України, Верховної Ради України, окремо Міністерства закордонних справ України, так і неурядового сектору - бізнесу та громадянського суспільства. Усі ці інституції отримали відображення власних інтересів в Угоді про асоціацію та стали активними стейкхолдерами процесу.

Відповідно до Угоди про асоціацію ключовим партнером для ЄС щодо виконання Угоди про асоціацію став Уряд України, який мав забезпечити як побудову системи виконання і моніторингу впровадження Угоди про асоціацію, так і представництво в двосторонніх органах асоціації, окрім політичних форумів – Саміту Україна – ЄС та Парламентського комітету асоціації.

У цьому зв'язку першим політичним рішенням Уряду України у контексті організації і виконання Угоди про асоціацію стало рішення від 21 травня 2014 року про введення у міністерствах додатково посаду заступника міністра з питань європейської інтеграції.

Другим політичним рішенням Уряду України у контексті організації і виконання Угоди про асоціацію стало рішення від 13 серпня 2014 року створено Урядовий офіс з питань європейської інтеграції і визначено, що організаційне, експертно-аналітичне та інформаційне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України у сфері європейської інтеграції здійснюється Урядовим офісом з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. Вперше у практиці існування структурних підрозділів у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України прийнято рішення про затвердження положення про такий структурний підрозділ рішенням Кабінету Міністрів України. [11]

Кабінет Міністрів України також встановив, що відповідно до статті 21 Закону України "Про Кабінет Міністрів України" Кабінет Міністрів України здійснює спрямування, координацію та контроль у сфері європейської інтеграції з питань:

– розроблення та здійснення заходів з виконання Угоди про асоціацію, інших міжнародних договорів України у сфері європейської інтегра-

ції та домовленостей між Україною та Європейським Союзом;

– співробітництва між Україною та Європейським Союзом, а також державами - членами Європейського Союзу у сфері європейської інтеграції;

– адаптації законодавства України до права Європейського Союзу;

– виконання міжнародних договорів України у сфері європейської інтеграції і домовленостей між Україною та Європейським Союзом;

– діяльності двосторонніх органів, передбачених Угодою про асоціацію та іншими міжнародними договорами України у сфері європейської інтеграції;

– цільового спрямування бюджетного фінансування у сфері європейської інтеграції;

– залучення та використання міжнародної допомоги Європейського Союзу та інших донорів, спрямованої на підтримку виконання завдань у сфері європейської інтеграції;

– інформування громадськості у сфері європейської інтеграції;

– залучення громадян до процесу прийняття Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади рішень у сфері європейської інтеграції;

– кадрового забезпечення органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції, навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань європейської інтеграції.

Таким чином Кабінет Міністрів України зафіксував сферу своїх повноважень відповідно до вимоги Угоди про асоціацію здійснювати координацію її виконання. Разом з тим, положення Угоди про асоціацію включають розділи, які за сферою відповідальності не відносяться до повноважень Уряду України і потребують взаємодії з незалежними установами і гілками влади, зокрема це стосується і грошово-кредитної політики, антикорупційної політики, судової реформи, реформи правохоронних органів не у системі Уряду. У 2014 році в експертних колах тривали дискусії щодо імплементаційного Закону до Угоди про асоціацію як того вимагає національне законодавство України – під час подання на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України щодо ратифікації міжнародного договору подається проект Закону України, який імплементує положення відповідного міжнародного договору. У даному випадку такий проект Закону України Верховній Раді України

не був поданий одночасно із ратифікацією, хоча положення Угоди про асоціацію передбачали не лише зобов'язання по багатьом секторальним політикам, а й організаційно-правову частину, зокрема діяльність двосторонніх органів асоціації, прийняття ними рішень, використання права ЄС судами України, поняття офіційних перекладів актів права ЄС. Також окремої уваги заслуговує питання спеціальної процедури проходження законопроектів, спрямованих на виконання Угоди про асоціацію, тобто Верховна Рада України, розуміючи строковість і важливість адаптації законодавства України до права ЄС могла б розглянути питання окремої пришвидшеної процедури розгляду відповідних законопроектів, а також запровадження стимулюючих експертиз для неприйняття або більш зваженого і довшого обговорення законопроектів, які порушують Угоду про асоціацію, наприклад щодо заборон на експорт сировини, інші обмежувальні заходи.

Повертаючись до схеми координації діяльності Уряду України у сфері європейської інтеграції схему взаємодії Кабінету Міністрів України, української частини Ради асоціації між Україною та Європейським Союзом та Комітету асоціації між Україною та Європейським Союзом, Урядового офісу з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. Ця схема давала відповідь на питання поділу компетенції і відображала роль Прем'єр-міністра України, Віце-прем'єр-міністра України, до компетенції якого віднесено питання європейської інтеграції, Урядового офісу з питань європейської інтеграції та суті його взаємодії з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, у тому числі у контексті роботи двосторонніх органів асоціації між Україною та Європейським Союзом. Разом з тим, схема містила рудименти попереднього етапу планування виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, так звані «українські частини Ради, Комітету та підкомітетів», таким чином знову виводячи питання європейської інтеграції у площину дорадчих органів замість інтеграції його у поточну роботу Уряду України.

З точки зору повноважень Урядовий офіс з питань європейської інтеграції став лише структурним підрозділом Секретаріату Кабінету Міністрів України із правом ведення діалогу з ЄС у контексті двосторонніх органів асоціації

Україна – ЄС, а також допоміжним аналітичним підрозділом Апарату Прем'єр-міністра України. Інші повноваження, наприклад право внесення нормативно-правових актів, чи здійснення експертизи проектів актів на відповідність праву ЄС, замовлення перекладів права ЄС були відсутні. Організаційна структура Урядового офісу складалася з 3 управлінь, керівництво Урядового офісу складалося із директора, першого заступника директора, 3 заступників директора – начальників управлінь. Загальна штатна чисельність – 31. Це доволі невелика структура для виконання амбітних завдань і зовсім не для формування політики чи її реалізації, а більше для координації.

17 вересня 2014 року Урядом прийнято рішення про удосконалення деяких частин положення про Урядовий офіс європейської та євроатлантичної інтеграції, зокрема у частині підготовки планів заходів виконання Угоди про асоціацію, формування пропозицій до нормативно-правової роботи, взаємодії із заступниками міністра з питань європейської інтеграції та створення робочих груп, а також уточнення проведення українських частин Ради і Комітету асоціації у форматі спеціальних засідань Уряду України та Урядового комітету до відання якого віднесено питання європейської інтеграції. [6] Це рішення стало головним у зміні парадигми мислення і ставлення до питання європейської інтеграції і важливості його інтеграції у поточну роботу Уряду України. Одночасно з цим рішенням Урядом України затверджено також план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014-2017 роки. [12] Цей план став першим комплексним рішенням організації і виконання Угоди про асоціацію, ставлячи завдання органам державної влади виконувати Угоду про асоціацію. Окремим важливим елементом планування також стало завдання про розробку окремих планів імплементації деяких актів законодавства ЄС, що давало змогу оцінити стан впровадження актів права ЄС в Україні, визначити нормативно-правові, інституційні та фінансові прогалини для планування відповідної роботи. Згодом Урядом були прийняті 29 рішень по кожному центральному органу виконавчої влади, відповідальному за впровадження актів права ЄС. Головною гнучкою відмінністю цих рішень стала можливість оновлення планів заходів за рішенням головного центрального органу виконавчої влади та Урядового офісу з питань європейської інтеграції.

10 грудня 2014 року на передодні першого засідання Ради асоціації Україна – ЄС за участі Прем'єр-міністра України та інших членів Уряду схвалено окреме рішення щодо питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС. [7] Це рішення визначило відповідальних за Раду асоціації та Комітет асоціації – Урядовий офіс з питань європейської інтеграції, а також формат підготовки засідань підкомітетів асоціації Україна – ЄС. Окремо відзначено головним координатором двосторонніх органів, відповідальних за питання впровадження ПВЗВТ – Міністерство економіки України.

24 грудня 2014 року Урядом України прийнято рішення про підняття статусу директора Урядового офісу з питань європейської інтеграції до рівня заступника Міністра Кабінету Міністрів України – директора Урядового офісу з питань європейської інтеграції. Це рішення було черговим підтвердженням зміни ставлення про процесу і важливості об'єднання структурних підрозділів Секретаріату Кабінету Міністрів України у сфері зовнішніх зносин і європейської інтеграції під парасолькою одного заступника Міністра Кабінету Міністрів України, що забезпечило включення питання європейської інтеграції в усі зустрічі Прем'єр-міністра України з усіма міжнародними партнерами. Також це рішення було спрямоване на урегулювання співзмірності статусу політичної посади заступника міністра з питань європейської інтеграції із директором Урядового офісу з питань європейської інтеграції – тепер це було більше партнерство і взаємодія.

24 лютого 2016 року Урядом України прийнято чергове рішення на підсилення євроінтеграційної політики, зокрема повноваження щодо здійснення експертизи на відповідність проектів нормативно-правових актів праву ЄС передано від Міністерства юстиції України до Урядового офісу з питань європейської інтеграції, а також здійснення перекладів актів права ЄС українською мовою. Це рішення також змінило підхід до здійснення експертизи і відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України первинну експертизу проектів нормативно-правових актів повинні були здійснювати головні розробники проектів актів. Таким чином зменшувалася кількість проектів нормативно-правових актів, які не відповідають праву ЄС. [8]

Урядовий офіс з питань європейської інтеграції забезпечував здійснення експертизи в середині Секретаріату Кабінету Міністрів України

у рамках підготовки експертних висновків, а також надавав експертизу до законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України. У частині перекладів актів права ЄС відповідне бюджетне фінансування було відсутнє у 2016 році і наразі також відсутнє, тому здійснюється за кошти проектів міжнародної технічної допомоги.

9 листопада 2016 року вже після зміни Кабінету Міністрів України прийнято рішення про додавання до роботи Урядового офісу з питань європейської інтеграції ще й євроатлантичної інтеграції. [10] Таким чином відбулося повернення ідеї створеного у 2008 році Координаційного бюро європейської та євроатлантичної інтеграції, хоча на практиці безпековий вимір Угоди про асоціацію був роз'єднаний з євроатлантичною інтеграцією на рівні виконавців. Одночасно з цими змінами також відбулася інтеграція в рішення Уряду України посади Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, яка очолила українську сторону Комітету асоціації і політично відповідала за координацію політики у сфері європейської інтеграції. Посаду заступника Міністра Кабінету Міністрів України – директора Урядового офісу з питань європейської інтеграції змінено на посаду директора Урядового офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Таким чином інституційно відбулася заміна заступника Міністра на Віце-прем'єр-міністра України, а директор був уповноважений на технічні рішення.

31 травня 2017 року Урядом України прийнято рішення про запровадження системи планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС метою якого було запровадження електронної системи моніторингу виконання Угоди про асоціацію і оновлення Плану заходів виконання Угоди про асоціацію.

4 жовтня 2017 року Урядом України змінено назву Урядового офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції на Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. [] Ця зміна відбулася у контексті реформи державного управління і запровадження посад фахівців з питань реформ. Водночас така дія жодним чином не вплинула на інституціоналізацію і функціонал Урядового офісу, а лише на поділ посад з і без надбавок за розробку реформ.

25 жовтня 2017 року Урядом України затверджено оновлений план заходів з виконання

Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який містив 1943 заходи для різних органів державної влади. За своєю суттю документ об'єднав усі заходи, включені в інші документи планування. Це зроблено з метою уніфікації заходів і їх електронного моніторингу, водночас при цьому були втрачені описові частини стану впровадження актів права ЄС в Україні, які зазначалися в окремих планах імплементації актів права ЄС, схвалених Урядом України.

Протягом 2014 – 2018 років Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції забезпечив становлення системи планування і моніторингу виконання Угоди про асоціацію, а також забезпечив підготовку і публікацію звітів про виконання Угоди про асоціацію. Змістовну роботу, зокрема розробку нормативно-правових актів Урядом доручалося окремим центральним органам виконавчої влади. У цьому зв'язку Урядовим офісом готувалися організаційно-правові акти, які вносилися на Уряд чи Міністерством юстиції України, чи Міністерством економіки України, чи Міністерством закордонних справ України. Навіть за потреби внести зміни до плану заходів виконання Угоди про асоціацію у частині строків, виконавців чи уточнення завдань Урядовий офіс не наділений повноваженням розробляти і вносити на засідання Уряду такі акти.

Окремо Урядовим офісом спільно з центральними органами виконавчої влади побудовано роботу двосторонніх органів асоціації Україна – ЄС, зокрема: Ради асоціації Україна – ЄС, засідання якої відбуваються щороку на рівні Прем'єр-міністра України та членів Уряду і метою якого є політична оцінка і прийняття рішень у контексті виконання Угоди про асоціацію; Комітету асоціації Україна – ЄС, засідання якого відбувалися щороку на рівні Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, заступника Міністра Кабінету Міністрів України – директора Урядового офісу з питань європейської інтеграції, Генерального директора Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції та заступників міністра з питань європейської інтеграції і метою якого є проміжна оцінка виконання Угоди про асоціацію, підготовка рішень Ради асоціації, зведення підсумків роботи підкомітетів асоціації; підкомітетів асоціації на рівні заступників міністра з питань європейської інтеграції та представників органів державної влади і метою яких є експертне обговорення виконання положень Угоди про

асоціацію, планування роботи і здійснення оцінки адаптованості законодавства України до права ЄС, а також підготовка рішень Комітету асоціації; Комітету асоціації у торговельному складі і його підкомітетів та діалогів на рівні заступника Міністра економіки України – Торговельного представника України та представників органів державної влади і метою яких є обговорення і підготовка рішень у контексті створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

У контексті роботи Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції і роботи двосторонніх органів асоціації варто відзначити безпосередню участь у цій роботі підрозділів з євроінтеграції у більшості органів державної влади різного статусу, наприклад Національного банку України, Рахункової палати України, Верховного суду України, Національного антикорупційного бюро України, числених Національних комісій, Генеральної прокуратури України тощо. Зокрема з точки зору урядового планування ці органи здійснюють свою діяльність за згодою і не має імплементуючого Закону України, який зобов'язує ці органи підпорядковуватися чи приймати позиції Уряду України щодо виконання Угоди про асоціацію, строків впровадження права ЄС в Україні, участі у роботі двосторонніх органів асоціації, прийняття нових зобов'язань у рамках рішень двосторонніх органів асоціації Україна – ЄС.

Ще одним важливим елементом моніторингу виконання Угоди про асоціацію є існування Платформи Громадянського Суспільства Україна – ЄС. Ця Платформа створена для моніторингу Угод про асоціацію і надання рекомендацій Раді асоціації по всій Угоді про асоціацію з точки зору громадської оцінки стану впровадження Угоди про асоціацію. З метою поділу роботи Платформи між Україною та ЄС кожна зі сторін визначила свій формат роботи і зокрема в Україні створено Українську Сторону Платформи Громадянського Суспільства Україна – ЄС з певною кількістю робочих груп, які покривають усі розділи Угоди про асоціацію і надають рекомендації Уряду України, Верховній Раді України, Президентові України.

Як і раніше зазначалося серед двосторонніх органів асоціації Україна – ЄС виділені політичні платформи співпраці і діалогу з ЄС, зокрема це Саміт Україна – ЄС на рівні Президента України та керівництва інституцій ЄС, а також Парламентський комітет асоціації Україна – ЄС. Якщо

у випадку Саміту Україна – ЄС право визначення представництва України у цьому заході за Президентом України і порядок денний може стосуватися будь-якого питання порядку денного відносин між Україною та ЄС, наприклад кредитів, безвізового режиму, санкцій, війни на Донбасі і окупації РФ АР Крим і ці питання супроводжуються присутність Уряду на Саміті, то у випадку Парламентського комітету асоціації Україна – ЄС робота цього двостороннього органу спрямована на обговорення питань порядку денного відносин між депутатами Європарламенту та Верховної Ради України і рішення цього комітету є рекомендаційними, хоча й мають політичне значення для розвитку відносин.

Враховуючи поточну історію становлення Урядової гілки координації європейської інтеграції, зокрема участь у цьому процесі представників Кабінету Міністрів України та Урядового офісу, варто відзначити роль Прем'єр-міністра України, який від імені України очолює Раду асоціації, та Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, яка політично координує процеси.

За досвідом більшості країн, які вже стали членами ЄС, наприклад Республіки Польща, Литовської Республіки роль Прем'єр-міністра є визначною для просування процесу євроінтеграції та пришвидшення виконання зобов'язань перед ЄС. При цьому в обох цих країнах сильну роль відіграє Президент, який і яка проводили політичний діалог з ЄС і просували свої країни на порядок денний ЄС. За логікою внутрішньодержавної машини більшість складних рішень у межах Уряду неможливо прийняти без участі Прем'єр-міністра, а роль Віце-прем'єр-міністра важлива з точки зору представлення країни на усіх можливих міжнародних заходах, але не для координації політики в середині Уряду. Ця теза підтверджується тим, що більшість віце-прем'єр-міністрів з питань євроінтеграції мали і мають конфлікти з іншими членами Уряду, оскільки ці віце-прем'єр-міністри не відповідають за формування політики у відповідних сферах, де потрібна адаптація законодавства та практик до стандартів ЄС, а міністри публічно несуть політичну відповідальність і мають глибокий аналіз необхідних змін та наслідків від їх впровадження.

З огляду на такий підхід подальша трансформація Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції має декілька сценаріїв:

1. Створення центрального органу виконавчої влади відповідального за політику європейської інтеграції. Такий сценарій розглядався багатьма експертами у цій сфері, зокрема В. Трюханом, Н.Гнидюк. Проте, такий сценарій суперечить змістові реформи державного управління, схваленої Урядом України. [12] Зокрема мова йде про роз'єднання формування і реалізації політики. Таким чином новий центральний орган виконавчої влади може бути створений для формування політики – міністерство і тоді він повинен вносити проекти актів, спрямованих на реалізацію Угоди про асоціацію. Тут відбудеться конфлікт інтересів за змістом політики з іншими міністерствами, наприклад у сфері захисту довкілля. У випадку, якщо це центральний орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію політики, то де факто треба буде визначити хто формує політику. Окрім того, створення окремого ЦОВВ не є самоціллю процесу порівняно з необхідністю посилення спроможності тих ЦОВВ, які формують і реалізують відповідні політики вже;

2. Посилення ролі Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції через збільшення кількості експертів, які у ньому працюють. Це можливо через розподіл експертів на фаховість і на окрему юридичну експертизу відповідності законодавства України праву ЄС, створення підпорядкованої установи, яка здійснюватиме переклад актів права ЄС українською мовою, формування окремих підрозділів, відповідальних за роботу двосторонніх органів асоціації Україна – ЄС та моніторинг її виконання. Також можливо посилити роль Прем'єр-міністра України через більшу його участь у процесі прийняття рішень у сфері євроінтеграції, взаємодії з Верховною Радою України та Президентом України по порядку денному євроінтеграції України. Роль Віце-прем'єр-міністра України з європейської та євроатлантичної інтеграції може бути посилена через діалог з комісарами ЄС, які відповідають за сфери, визначені Угодою про асоціацію, а також постійну участь у заходах Президента України та Прем'єр-міністра України і діалозі з Верховною Радою України.

Висновки. Враховуючи, що Україна вже тривалий час впроваджує Угоду про асоціацію і існуючі інституційні механізми є недостатньо розвиненими варто відмовитися від ідеї створення окремого центрального органу виконавчої влади у сфері європейської інтеграції, а натомість посилювати спроможність Урядового

офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції із більшою участю політичного представництва Уряду у процесі, зокрема Прем'єр-міністра України та Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Список використаної літератури:

1. Гнидюк Н. Впровадження політики європейської інтеграції: інституційні аспекти взаємодії органів державної влади. *Державне управління: удосконалення та розвиток* № 12. 2016.
2. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2017 році <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/pro-vikonannya-ugodi-pro-asotsiatsiyu-mizh-ukrainoyu-ta-evropeyskim-soyuzom-za-2017-rik.pdf>
3. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Інституційне та правове забезпечення європейської інтеграції України: виклики та завдання. К.: Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2015. 32 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 346 «Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/346-2014-%D0%BF>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 457 «Про внесення змін до Положення про Урядовий офіс з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2014-%D0%BF/ed20141003#n2>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2014 р. № 700 «Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/700-2014-%D0%BF>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 160 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо наближення законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-2016-%D0%BF/ed20160322#n79>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 р. № 877 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2016-%D0%BF>.
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р.

- № 501-р «Деякі питання забезпечення європейської інтеграції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/501-2014-%D1%80/ed20140521#Text>.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80/ed20171025#Text>.
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р «Деякі питання реформування державного управління України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80/ed20160624#Text>.
13. Трюхан В. Інституційне забезпечення виконання угоди про асоціацію Україна-ЄС. *Вісник Нац. Академії держ. управління при Президентові України*. 2011. №3. С. 184–193.
14. Трюхан В. Моделі горизонтальної координації європейської інтеграції в Україні. Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали 8-ї регіон. наук.-практ. конф. 19 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. С. 24–27.
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Урядовий портал. URL: [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf)
16. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text

Куцевол А. А. Координация выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС

В статье проанализирован механизм координации выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС. Представлены варианты его усовершенствования с целью своевременного выполнения Соглашения об ассоциации, а также во избежание конфликта интересов между различными ветвями власти.

Ключевые слова: европейская интеграция, соглашение об ассоциации, евроинтеграционная политика, Европейский Союз.

Kutsevol A. A. Coordination of the EU – Ukraine association agreement implementation

The article analyzes the mechanism of coordination of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU. Options for its improvement are presented in order to timely implement the Association Agreement, as well as to avoid conflicts of interest between different branches of power.

Key words: European integration, association agreement, European integration policy, European Union.